

mного spremstva Arhitektura, perspektiva, stafaža, sploh vsa kompozicija do zadnje malenkosti — psiček, papiga, drevo — diha značaj Tiepolove umetnosti. Tudi barve so popolnoma Tiepolove. To so vzroki, da je slika najverjetneje pripisovati Tiepolu, čeprav iz zunanjih razlogov sedaj še ni lahko dognati, da je res Tiepolov umotvor. Žal, da je slika, zlasti leva temnejša stran, slabo restavrirana.

Na sejm u (str. 601.) je slika iz dalmatinskega življenja. G. Ivan Grohar je krepko zadel dalmatinske narodne tipe in podal dobro podobo iz tamošnjega življenja.

Prizorskatoliškega shoda (str. 617.) kaže del navzoče množice. Ravno kar se je začela sv. maša, ki jo služi prevzv. g. knez in nadškof goriški dr. Frančišek Sedej v pokriti lopi spredaj. Okoli so galerije — krasno obraščeni hodnik „alozijjeviški“. Fotografija je povzeta pred dohodom Dolenjcev, ki so napolnili še preostale prostore. Tu se je vršilo veliko zborovanje dne 26. avgusta. Drugi slovesni shodi so se vršili v veliki dvorani hôtela „Union“.

Spomenik Viktorja Emanuela v Rimu (str. 632.). „Zedinjena Italija“ se je poslavlila z neštevilnimi spomeniki. Po Italiji kar mrgoli Garibaldijev, Cavourjev in Viktorjev Emanuelov, kakor bo zdaj na Nemškem že kmalu v vsakem kotu stal kak Bismark. V Rimu pa hočejo Italijani sami sebe prekositi. Mnogo milijonov lir so zabili že v tla, podrli cele vrste hiš, da dobé prostora za spomenik, ki naj bo „največji na svetu“. Sicer Viktor Emanuel I. gotovo ni bil največji veleum ali vladar, a ta spomenik naj služi predvsem megalomaniji mlade Italije, in za to ni škoda nobenih stroškov. Ker je manjkalo denarja, je zgradba spomenika mnogo let skoro stala, zdaj pa napovedujejo, da ga dogradé v treh letih. Načrt je res krasen in kaže klasičen okus, kakršnega dandanes često pri spomenikih pogrešamo. Model, po katerem je posneta naša fotografija, je zgorel letos na milanski razstavi. Ne vemo, koliko časa bo ta spomenik „največji“ na svetu. Amerikanci gotovo ne bodo dolgo pustili Italijanom tega veselja.

Z letošnjih vaj avstrijske mornarice podajemo sliko nekaterih avstrijskih vojnih ladij. Teh vaj bi se udeležil cesar osebno, da ni bil zadržan, in je namestu njega prišel nadvojvoda Fran Ferdinand. Ta se je udeležil potem vojaških vaj pri Trebinju (str. 637), ki ga zovejo „vrt Hercogovine“.

V Kvarneru se klatijo semtertja orjaški somi, ki postanejo lahko nevarni tudi kopališčnikom, ako pridejo blizu obrežja. Naša slika str. 640 nam kaže takega morskega roparja, ki so ga nedavno ujeli blizu Reke hrvaški ribiči.

882

Jaroslav Vrchlický je izdal novo pesniško delo *Píseň o Vinetě*. Iz starih povesti o mestu Vineti je stkal avtor krasno poetično celoto. Z veliko plastiko je utelesil kos starega sveta z vso njegovo le-

poto in z vsem sijajem. Celo dejanje je dramatično ter polno pisanih detajlov. Češka kritika se izraža o tem delu zelo simpatično.

Václav Petřú, češki pisatelj, je umrl dne 10. avgusta v Pelhřimovu. Svoje ime je proslavil v literaturi češki z dolgo vrsto prevodov, zlasti del Kiellandovih, Pontoridanovih, Carlénove, Ohneta in velikega števila drugih avtorjev iz raznih literatur. Tudi iz češčine je prevedel nekoliko primerov v nemščino, tako n. pr. Heritesove novelete in nekatera dela Karoline Světle. Václav Petřú je služboval dolgo kot vesten srednješolski profesor v Budjejevicah, v Klatovih in slednjič v Pelhřimovu. Zato je tudi večinoma prevajal dela s pedagoško tendenco.

Dr. Jaroslav Goll, odlični češki zgodovinar, profesor na češki univerzi, je dovršil 60. leto svojega plodovitega in zelo zaslužnega življenja. — J. Goll se je porodil 11. julija 1846 v Hlumci nad Cidlino. Svoje študije je dovršil v Pragi. Najprej je bil profesor na srednji šoli v Mladi Boleslavi, od l. 1874. je bil profesor na češko-slovanski trgovski akademiji v Pragi, kjer se je hkrati habilitiral na univerzi za splošno zgodovino. L. 1885. je postal reden profesor na češki univerzi. V mladih letih je objavljajal pesniške prevode pesnikov francoskih, poljskih in laških: pozneje je nastopil z izvirnimi pesniškimi spisi. Zbirka njegovih „Basni“, ki jo je izdal l. 1874. mu je zagotovila trajno mesto v zgodovini češke literature. Isti čas je bil tudi urednik mesečnika „Kvety“ obenem s Sv. Čechom in Serv. Hellerjem. Potem je Goll začel bolj temeljito proučevati češko zgodovino in po natančni pripravi na univerzah v Gottingu in v arhivih v Berlinu in Haagu je začel pisati češko zgodovino iz dóbe tridesetletne vojske. S svojimi spisi se je Goll postavil na stališče zgodovinskega kritičizma in po svoji globokosti je postal znana avtoriteta te znanstvene stroke. Čehi zdaj niso še imeli toli temeljitega zgodovinarja takozvane „češko-bratske“ dóbe, kakršen je prof. Goll. Svoje spise je dr. Goll objavil v raznih domačih in tujih znanstvenih zbornikih.

Frančišek Bartoš, moravski folklorist, je pred nedavnim umrl v svojem rojstnem kraju, Mlatecovu pri Zlinu na Moravskem. Umrl je po daljši mučni bolezni baš v tem času, ko je češka akademija v Pragi je razpošiljala njegovo zadnje monumentalno delo „Slovník dialektický!“ Filologija in folkloristika sta izgubili v Bartošu neumornega in nadarjenega dalavca. — Fr. Bartoš se je porodil 16. marca 1837 v Mlatecovu na Moravskem. Ko je dovršil gimnazijo, je šel na dunajsko univerzo, kjer je študiral klasično filologijo in češčino; njegova profesorja sta bila poleg drugih Bonitz in Miklošič. L. 1863. je postal profesor na nemški gimnaziji v Strážnici, kmalu potem v Tešinu in Brnu. Leta 1888. je bil imenovan za ravnatelja II. češke gimnazije v Brnu. Neštevilna je vrsta njegovih del in spisov. Kar kje drugje opravljajo cela učena

društva in akademije, to je izvršil Fr. Bartoš sam. Poleg jezika ljudstva je proučeval Bartoš tudi narodno pesem. Prvo zbirko „Anthologie pesmi narodnich“ je izdal l. 1874. in tekem let je izšlo še pet velikih zbirk narodnih pesmi moravskih. Posebno pozornost je posvetil življenju in šegam moravskih Slovakov in Vlahov, ki jih je opisal v delu „Lid a národ.“ L. 1888. je v Brnu izdal spis „Naše děti“ za kateri je bil odlikovan z nagrado peterburške akademije. L. 1898. je šel sicer v pokoj, a ni nehal nadaljevati svoje znanstvene študije. Sad teh študij je že omenjeno monumentalno delo „Slovník dialektologický“, ki je izšel v Pragi.

Josef Kajetán Tyl. 11. julija je minilo 50 let, kar je v Plznju na Češkem umrl J. K. Tyl, češki buditelj, časnikar, leposlovec, dramatik in dramaturg. Tyl je bil narodni buditelj. Vse, kar se je godilo v Pragi od tridesetih let XIX. stoletja, je našlo v Tylu navdušenega pomočnika in delavca. Bil je šele dijak, ko je prišel v Prago in je že budil narod. Buditelja in književnika je iz njega napravil zlasti V. K. Klicpera v Kraljevem Gradcu, kjer je bil Tyl poprej študiral. Prišel je tja iz Kutne Hore, kjer je bil rojen 11. februarja 1808. V Pragi je uredoval časopise, ki jih je izdajal Pospíšil. Že na gimnaziji se je bavil s pisateljstvom; za novelo „Statný Beneda“ je dobil kot honorar oguljeno suknjo. Tyl je ustvaril tako-rekoč češko novelo in roman. Njegove novele in romani so sicer preveč romantični in tendenčni, ali imeli so velik vpliv na navadno prebujenje. Snov za svoje povesti je Tyl črpal iz rodoljubne zgodovine ali pa iz sodobnega življenja. „Rozina Ruthardova“ (1838) spada k najstarejšim, „Dekret Kutnohorský“ (1841) in „Poslední Čech“ k njegovim najboljšim delom. Tyl je spretno uredoval tudi časopise „Jindy a nyní“, „Vlastimil“, „Posel z Prahy“ in „Selské noviny“. Najrajši je Tyl deloval za gledališče. Pisal je igre in bil tudi sam igravec. Radi igre „Jan Hus“ je moral l. 1848. zapustiti Prago in od tistega časa je kot režiser in ravnatelj gledališke družbe potoval po Češkem do smrti; umrl je v revščini v Plznju dne 11. julija 1856. Dasi Tyl na dramatičnem polju, njemu najbolj priljubljenem, ni mogel ustvariti imenitnih del, vendar ima za gledališče in za češko dramatično književnost velike zasluge, ker je s svojimi igrami budil narodno zavest in ljubezen do gledališča. Tyl je spisal kakih sto iger in še danes so njegove igre: „Paličova hcera“, „Paní Marjánka, matka pluku“, „Strakonický dudak“ in „Jižůkove vidění“ priljubljene na čeških odrih. K najstarejšim Tylovim igram spada „Fidlovačka“, v kateri se nahaja kot kuplet pesem „Kde domov můj“. Veseloigra občinstvu ni ugajala, tembolj pa pesem „Kde domov můj“, ki je kljub vsemu praganjanju od tistega časa postala himna češkega naroda. Sevéda več nego besede Tylove je njeno priljubljenost provzročil napev, ki ga je zložil slavni češki skladatelj Fr. Škroup (1801—1862).

Lužiški Srbi so obhajali v Budesticah 15. julija dvestoletnico po smrti svojega prvega pisatelja Mihe Frencela. M. Frencl je bil pastor v Budesticah. Že pred njim se je sicer pisalo lužiško-srbsko; lužiški župniki so namreč sami za ljudstvo prevajali „Sveto pismo“ in druge verske knjige. Njih jezik pa je bil slab; preveč so se držali nemščine in ž njo kvarili jezik. Frencl pa je znal češko in poljsko, primerjal je, čistil, tvoril srbsko lužiške izraze ter tako dal podlago čistemu, gibčnemu, pismenemu lužiško-srbskemu jeziku obogatitvi ga z več prevodi iz „Svetega pisma“ in drugimi verskimi spisi. Od tistega časa (1629—1706) je bil lužiško-srbski jezik pismen jezik in polagoma se je tudi razvijala njegova mala književnost.

Jakub Bart-Čišinski, lužiško-srbski duhovnik in kakor ga imenuje brnska „Hlídka“, največji pesnik najmanjšega slovanskega naroda, je obhajal 20. avgusta svojo petdesetletnico. Čišinski je od smrti Zejlerja (1872) najboljši lužiško-srbski pesnik; olupal je lužiški pesniški jezik in obliko. Lužiško poezijo je, kar misli zadene, vglobil in ji določil nov pravec z zbirkami: „Kniha sonetow — Formy — Příroda a vnutroba — Serbske zynki“. Do Čišinskega je bilo glavni ton lužiško-srbske poezije rodoljubno in versko čuvstvo; Čišinski je v njo prinesel tudi druge tone zlasti izvirne motive iz prirode. Čišinski je spisal prve pesni že l. 1874. kot dijak. Od tistega časa je izdal devet pesniških zbirk, dalje prvo lužiško dramo „Na Hradžisku“, epos „Nawoženje“, roman „Narodowc a wotrodženc“ in razne drobne spise.

Lužiško-srbsko semenišče v Pragi obhaja letos dvestoletnico svojega obstanka. Semenišče je preživelo že razne boje in burje; saksonska vlada ga je že večkrat nameravala uničiti, a semenišče je vendar še v Pragi ostalo. Njegovi gojenci študirajo na nemških zavodih. Sedaj je v semenišču 13 gojencev: 12 gimnazijcev in en bogoslovec. Saksonski deželni zbor od leta 1846. prispeva na vzdrževanje s 6 študentski po 150 mark; semenišče pa ima tudi lastne ustanove. L. 1846. je bilo v semenišču ustanovljeno literarno društvo „Serbówka“, ki še zdaj obstoji. Iz semenišča so izšli najbolj delavni možje na narodnem lužiško-srbskem polju, kakor: Hórník, Dučman, Luščanski, Česla, Skala, Bart Čišinski, Libš, Andricki i. dr.

Fr. Št.

Eliza Orzeszkowa, sloveča poljska leposlovna pisateljica, obhaja letos štiridesetletnico književne delavnosti. Talent Orzeszkowe je ravno tako samostojen kakor talent pesnice Konopnicke, četudi je manj vzleten. Talent Orzeszkowe se ni pokazal namah, takoj pri prvem njenem proizvodu, ampak po neumorni marljivosti se je tekom let šele razvil in dosegel sedanjo dovršenost. Orzeszkowa je spisala več nego 60 zvezkov povesti in novel; najboljša njena